

Het pleidooi van mr. Douwe Veldtman

Halverwege het pleidooi was mr. Douwe Veldtman in een zin beland die hem geen enkel zicht op afronding leek te bieden. Hoewel, het woord 'zin' geeft niet goed weer wat er aan de hand was. Het was niet zozeer een zin, maar een kronkelig pad, bestaande uit invallen, metaforen en bijvoeglijke naamwoorden. Het hele gebinte werd bijeengehouden door woorden als: gelet op, alsmede, al was het al, niettegenstaande, en meer van die inlassingen die een wisseling van koers mogelijk maken. Maar hoe kon hij ooit veilig terugkeren naar de basis? Hij was als een solist, die los van het stilgevallen orkest aan een vrije improvisatie was begonnen, en van toonsoort naar toonsoort huppelde, terwijl de dirigent in gespannen concentratie afwachtte wanneer het orkest weer in volle harmonie zou kunnen aanhaken. Soms weet de solist de weg terug niet te vinden, en valt ook de luisteraar ten prooi aan een stijgende beklemming.

Zo was het ook bij het betoog van mr. Veldtman.

Het is niet mijn gewoonte om mee te lezen met pleitaantekeningen. Het eerste wat een rechter doet als hij ze aangeboden krijgt, is het tellen van de pagina's en het op grond van die optelsom berekenen van de tijd die het pleidooi zal vergen. Als de geschatte lengte de goede procesorde in de war dreigt te schoppen, is bij voorbaat een irritatiegrens bereikt.

En afgezien daarvan: het meelesen gaat in een duidelijk sneller tempo dan het meeluisteren, zodat de lezende rechter al vanaf de eerste pagina de sprekende advocaat ver vooruit is gesneld.

Nog een nadeel: een meelezende rechter mist een groot deel van de voordracht, terwijl toch ook daarin de overtuigingskracht schuilt.

Pleitaantekeningen leiden eerder af dan dat ze houvast bieden.

Maar toen mr. Veldtman reddeloos verloren leek in het drijfzand van zijn eigen bijzinnen, en hij het hoofd steeds dieper in zijn papieren verborg, werd ik te ongerust om passief dit drama te horen voltrekken.

Ik schoof het exemplaar van de pleitaantekeningen dat de griffier voor zich had naar mij toe en zocht de omineuze zin op. Hij bleek toch te eindigen. Ik telde de regels, het waren er 37. En die 37 regels hadden elk ongeveer 10 woorden zodat de gehele zin uit ongeveer 370 woorden bestond. Na de Franse schrijver Proust, die begin vorige eeuw een paar meter woorden aaneen wist te rijgen tot één zin, en daarmee elke uitgever voor vele jaren kopschuw had gemaakt, was dit een unicum.

De lezer van Proust kan halverwege de zin het boek even wegleggen, een glaasje wijn inschenken, teruglezen en dromen bij uitstapjes die de schrijver zich heeft gepermitteerd. Mijmeren bij literatuur is een schoonheidservaring, mijmeren tijdens een pleidooi is een teken dat er iets fundamenteels fout is gegaan.

Toen mr. Veldtman uiteindelijk ongeschonden de zin had afgerond, laste hij een korte pauze in. Hij had niet minder dan een col beklommen. Hij keek even in mijn richting, alsof hij controleerde of ik nog aanwezig was. Een beetje een verlegen lachje. Wat had hem bezielde?

Toen hij bij de voorbereiding de zin laag voor laag had geconstrueerd, als een kathedraal die verschillende bouwstijlen verbergt, moet hij hebben gedacht dat hij hiermee in al zijn nuances een imponerend kunststuk zou afleveren. De rechtbank zou ervan opkijken! Maar toen de voordracht de mist inging, omdat onduidelijk was waar hij eigenlijk adem kon halen of een klemtoon leggen, toen leek hij het liefst te willen verdampen.

Het pleidooi werd voortgezet. De spanning gleed weg uit de zaal. De griffier ging verzitten. Iedereen probeerde de draad weer op te pakken. Mr. Veldtman concludeerde tot grondverklaring van het beroep. Mochten er vragen zijn, dan was hij uiteraard bereid die te beantwoorden.